

نیل انسان به مقام عبودیت؛ غایت نظام تعلیم و تربیت در اسلام

در حوزه تعلیم و تربیت از منظر اسلام، انسان با سرمایه‌های فطری، علمی، حسی، تجربی، عقلی و وحیانی می‌خواهد به عبودیت برسد؛ یعنی نظام تربیتی اسلام می‌خواهد «عبد» برای خداوند بیوراند و تنها نظام اسلام است که می‌تواند این عبودیت را تفسیر کند

در حوزه تعلیم و تربیت از منظر اسلام، انسان با سرمایه‌های فطری، علمی، حسی، تجربی، عقلی و وحیانی می‌خواهد به عبودیت برسد؛ یعنی نظام تربیتی اسلام می‌خواهد «عبد» برای خداوند بیوراند و تنها نظام اسلام است که می‌تواند این عبودیت را تفسیر کند.

حجت‌الاسلام و المسلمین سیداحمد رهنمایی، عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، به بیان مطالبی درباره تحول در علوم انسانی، به ویژه در حوزه تعلیم و تربیت پرداخت و اظهار کرد: مبانی غربی از هر مکتب و گرایش فکری که باشند، در این اصل مشترکند که ماتریالیستی می‌اندیشند و طبعاً بر اساس نگرش ماتریالیستی خود، به اومانیزم و سکولاریسم بها می‌دهند و آثار عملی و فکری بها دادن به این اندیشه‌ها و بنیان‌های فکری، را در به جریان انداختن لیبرالیسم، پلورالیسم و احیاناً نسبی‌گرایی شاهد هستیم.

وی با اشاره به این‌که سلسله مبانی با چنین بارهای ارزشی، گرایشی و منشی می‌تواند اوضاع علوم انسانی را بسیار منقلب کند، اظهار کرد: بنابراین اگر ما بخواهیم در این ناحیه تحول ایجاد کنیم، باید این بنیادها را زیر و زبر کنیم. گذشته از مبانی، باید در زمینه اصول و قواعد و نیز روش‌مندی‌ها نیز تحول ایجاد کنیم و به اصول و قواعد و روش‌هایی که غربی‌ها در حوزه علوم انسانی و از جمله در تعلیم و تربیت ارائه کرده‌اند، بسنده نکنیم.

وی با تأکید بر ضرورت تحول در «اهداف» افزود: اهدافی که از نگاه يك غربی برای انسان در نظر گرفته شده، فضای پرش انسان را بسیار محدود و او را محصور در عالم دنیا کرده است. در این دیدگاه انسان به دنیا می‌آید، زمانی را عیش و نوش می‌کند، از زندگی خود لذت می‌برد و رفته رفته قوای او تحلیل می‌رود و سرانجام می‌میرد و محو می‌شود.

این محقق و پژوهشگر ادامه داد: در این دیدگاه، نهایت کمال انسان آن است که بر اساس قانون تحول انواع داروین، بعد از هزاران هزار سال، تبدیل به نوعی دیگر شود که هیچ امیدی هم بدان نیست. این سقف پرش انسان در دیدگاه غربی است؛ اما در نگاه اسلامی، محدوده پرش انسان از خاک تا به افلاک و از خود تا به خدا است و این فضا، فضای بسیار بیکرانی است که ما نمی‌توانیم، انتهای آن را درک کنیم.

هیچ نظام تربیتی جز اسلام نمی‌تواند از عبودیت تفسیر روشنی ارائه دهد و اصلاً آن را قبول ندارد تا آن را فهم و تفسیر کند! علت آن است که اسلام دست‌مایه‌های این بینش را دارد و اصول و قواعد آن را تنظیم کرده است، تا برسد به مراحل عالی که سعادت انسان در گرو آن است و آن همانا عبودیت است

وی تصریح کرد: انسان برای طی این مراحل و رسیدن بدان مقام والا نیازمند معارف بسیاری است که با عقل و حس خود نمی‌تواند آنها را دریافت کند؛ بنابراین باید این معارف را از وحی و حاملان آن (انبیاء و اولیاء(ع)) باید بگیرد و از همین روی باز مشاهده می‌کنیم که حتی در بازشناسی اهداف انسانی در قلمرو علوم انسانی، یا اهداف تعلیم و تربیت در قلمرو علوم تربیتی، اسلام حرف‌های بسیاری برای گفتن دارد.

نویسنده کتاب «171؛ مکتب تربیتی علامه طباطبایی» در بخش دیگری از سخنان خود گفت: اسلام در هر زمینه و زاویه‌ای از علوم انسانی، کامل‌ترین حرف‌ها را برای گفتن دارد و اگر فرصتی دست دهد و رسانه‌ای جهانی در اختیار فرهیختگان عالم اسلام قرار گیرد، اندیشمندان مسلمان به راحتی قادر خواهند بود تا حقانیت این راه را به کل جهان معرفی کنند و مبانی، اصول، روش‌مندی‌ها و اهداف اسلام را معرفی کنند.

وی بیان کرد: بنابراین هدف و رویکرد اصلی ما این است که بتوانیم تحولی ایجاد کنیم؛ اما این هدف، خود زیرساخت يك هدف عالی‌تر است و آن این است که انسان به سعادت و کمال مطلوب خود دست یابد. سعادت انسان خود در گرو هدف عالی‌تری است که خداوند بهترین بندگان و اشرف مخلوقات خود را به آن توصیف می‌کند و آن بندگی خداست.

مدیر گروه علوم تربیتی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) با بیان این‌که ما اشرف مخلوقات عالم را به اعتراف همه ادیان

الهی، پیامبر اعظم(ص) می‌دانیم، اضافه کرد: ما در نماز خود در شبانه‌روز به دفعات شهادت می‌دهیم که «اشهد ان محمداً عبده و رسوله«؛ کدام نظام تربیتی جز نظام اسلام می‌تواند این نشان عبودیت را که سعادت انسان در گرو آن است، تفسیر کند؟!

وی خاطرنشان کرد: هیچ نظام تربیتی نمی‌تواند از عبودیت تفسیر روشنی ارائه دهد و اصلاً آن را قبول ندارد تا آن را فهم و تفسیر کند! در ابتدای امور انسانی در حوزه تعلیم و تربیت، به فطرت می‌رسیم و هیچ مکتبی جز مکتب اسلام نمی‌تواند از فطرت تفسیر روشنی ارائه دهد؛ علت آن است که اسلام دست‌مایه‌های این بینش را دارد و اصول و قواعد آن را تنظیم کرده است، تا برسد به مراحل عالی که سعادت انسان در گرو آن است و آن همانا عبودیت است.

حجت‌الاسلام رهنمایی بیان کرد: در حوزه تعلیم و تربیت از منظر اسلام، انسان با يك سرمایه‌های فطری، علمی، حسی، تجربی، عقلی، و حیانی می‌خواهد این مسیر را طی کند تا به عبودیت برسد. یعنی نظام تربیتی اسلام می‌خواهد «عبد« برای خداوند بپروراند؛ انسان در عین حالی که از رفاه و زندگی مادی، خانوادگی و اجتماعی خود لذت می‌برد، آن مقام عبودیت را درک می‌کند که سعادت دنیا و آخرت خود را تأمین کند و اینها همه موضوعاتی است که در حوزه علوم انسانی و به خصوص حوزه تعلیم و تربیت مطرح است.